

Láska, soucit a solidarita zvířat

Emoce zvířat zblízka a proč na nich záleží.

Mnohá zvířata dávají své city otevřeně najevo, aniž by je před někým skrývala, a budeme-li vnímaví, dozvíme se z projevů patrných navenek mnohé z toho, co se zrovna odehrává v nitru jedince, v jeho hlavě i srdci. Podrobné vědecké výzkumy potvrzují, co intuitivně chápeme: **zvířata cítí a emoce hrají v jejich životě stejně důležitou roli, jako je tomu u lidí.**

Přestože se zabývám studiem různých druhů zvířat přes třicet let, mám se od jednotlivých zvířat, která vidávám, stále co učit. Kousek od mého domku v horách za coloradským Boulderem žijí lišky. Když se zadívám do očí lišky, která sedí u mé studovny a sleduje, jak píšu, nebo když pozoruji lišata při hře, či lišku, která zahrabává svého druhu, musím neustále přemýšlet, jaké to asi je, být tím či oním zvířetem, se kterými společně obýváme jednu horskou stráň. V přílehlém okolí žije spousta zvířat – kojoti, pumy, mývali, medvědi baribalové, různé druhy ptáků, ještěrek a také dost psů a koček. Po celá léta byli mými přáteli i učiteli.

Chápání zvířat coby citících tvorů a schopnosti porozumět jejich projevům radosti, smutku, žárlivosti či zlosti nám umožňuje se do nich vcítit a otevřít se při vzájemném kontaktu jejich vnímání světa. **Poznání hlubokých citových prožitků zvířat by mělo vést k přehodnocení toho, jak na tyto spřízněné tvory nahlížíme, jak je vnímáme a jak s nimi nakládáme.**

Něžná srdce pod hrubou kůží

Nedávným výletem do Keni a Tanzanie se mi otevřel svět slonů, jedněch z nejúžasnejších stvoření, jaké jsem kdy viděl. Pozoroval jsem zblízka stáda volně žijících slonů a prostupovala mnou jejich majestátní přítomnost, vědomí a prožívání. Tyto bezprostřední zážitky se naprosto odlišovaly od pozorování slonů v zajetí, často samotářů, ve stisněném a nepřírodném prostředí zoologických zahrad, a pro mě osobně byl tento pobyt nesmírně inspirativním zážitkem, duchovním i transformačním. Když jsme sledovali skupinu divokých slonů v rezervaci Samburu v severní Keni, všiml jsem si, že jedna slonice, Babyl, chodí dost pomalu. Bylo nám řečeno, že je chromá, a nemůže proto stačit rychlostí skupiny. Jak jsme měli možnost pozorovat, ostatní sloni ji neutekli, čekali na ni. Od našeho průvodce Iaina Douglas-Hamiltona, experta na slony, jsem se dozvěděl, že ostatní na Babyl pokaždé počkají, dělají to tak už několik let. Kousek popojdou, po-

tom se zastaví a ohlédnou se po ní. Podle toho, jak na tom Babyl je, na ni buď počkají, nebo pokračují dál. Vůdci samice ji také někdy krmí. Proč to sloni vlastně dělali? Babyl jim byla vcelku pramálo platná, podle všeho neměli důvod jí pomáhat a ani jim z toho neplynul žádný užitek. Dospěli jsme pouze k jedinému přijatelnému vysvětlení, takovému, že slonům na Babyl záleželo, a počínali si tedy tak, aby s nimi mohla zůstat.

Přátelství a empatie k sobě odpradávná patří. Přátelé Babyl nejsou ojedinělým příkladem. V říjnu roku 2006 zažila jedna vesnička ve východní Indii bouřlivou návštěvu čtrnácti slonů, kteří se snažili najít chybějícího člena skupiny. Sedmnáctiletou slonici, která spadla do jámy a utopila se. Vesničané ji zakopali, ale i tak musely tisíce lidí uprchnout z domovů, neboť sloni ve svém pustošivém hledání neprestali ani po třech dnech.

Zvířata s lidmi

City zvířat jsou důležité samy o sobě, ale i pouhá přítomnost zvířat – s jejich citovou a empatickou spontánností – má nepochybně zásadní vliv na duševní i tělesnou pohodu člověka. City zvířat nemůžeme brát na lehkou váhu také proto, že zvířata v životě potřebujeme, pomáhají nám. A jsou to právě jejich emoce, které nás k nim tolik přitahují. Nemáme společný jazyk, a tak jsou emoce zřejmě nejefektivnějším prostředkem vzájemné komunikace. Můžeme je se zvířaty sdílet, rozumíme jazyku citů a utváříme si tak hluboká a dlouhodobá sociální pouta k mnoha jiným tvorům. **Emoce jsou tmelem, který spojuje, katalyzátorem i regulátorem sociálních interakcí zvířat a lidí.**

V knize *V hospici se psy (Hospice Hounds)* podává Michelle Riverová řadu svědectví o příznivém vlivu psů i koček na smrtelně nemocné.

Z nedávno provedeného výzkumu vyplynulo, že návštěva roztomilého štěněte může pomoci při hojivém procesu oslabeného srdce. Ve studii sedmdesáti šesti náhodně vybraných hospitalizovaných pacientů, u nichž došlo k srdečnímu selhání, zjistili badatelé z univerzity v Los Angeles zmíněný stavů úzkosti v průměru o 24 % u těch pacientů, kteří měli kontakt se psy, přičemž jejich rasa nehrála roli. Psi vždy dvanáct minut leželi na posteli nemocného, který je jen tak hladil a drbal za ušima. Kathie Cole, sestra na klinice v léčebném centru kalifornské univerzity, dodává: „Studie prokazuje, že na pacienty, které tato myšlenka zaujala, má i krátkodobý kontakt se psy

blahodárné účinky fyziologického a psychosociálního charakteru.“

Další příklad je z Colorada, kde žijí. Vězeňkyně zdejšího nápravného zařízení pro ženy mají možnost věnovat se psům, kteří by jinak byli v místním útulku utraceni. Psy venčí, pročesávají a uklízejí po nich, což se osvědčilo jako nesmírně přínosné a prospěšné pro všechny – chovanky, psy i zaměstnance věznic.

Pokud se někdo zdráhá uvěřit, že se k nám zvířata dokážou takto neuvěřitelně zachovat, čeká ho ještě další překvapení. Vztahy, které někdy mezi zvířaty vznikají, jsou až neskutečně nepravděpodobné, a přece... V severo-keňské rezervaci Samburu přijala lvice za své mládě přímořce, lvy preferovanou pochoutku, a to v pěti na sobě nezávislých případech. V tokijské zoo Mutsugoro Okoku se užovka jménem Aochan skamarádila s křečikem, jenž jí byl původně předhozen jako potrava. Aochan totiž odmítal pozřít rozmrazené myši, a tak si ošetřovatelé řekli, že by si mohl na křečkoví pochutnat víc. Aochan to ale viděl spíš tak, že křečka bude mít raději u sebe než v sobě. Teď si křeček, kterého pojmenovali Gohan, na užovce docela rád zdřímne. I když už si teď Aochan na rozmrazených hlodavcích klidně smlsne, nemá se vůbec k tomu, aby snědl i svého křeččího společníka. Ošetřovatel zoologické zahrady Kazuya Yamamoto to okomentoval slovy: „Vypadá to, že se Aochanovi přítomnost Gohana opravdu zamlouvá!“

A jak chápat následující kapro-psí příběh? Nejlepším kamarádem fenky dospělého zlatého retrívra Chino je podle jejich majitelů Maty a Dana Heathových asi čtyřicetcentimetrový kapr Falstaff. Šest let se pravidelně „scházejí“ na okraji rybníka, ve kterém kapr žije. Každý den, když přijde Chino k rybníku, přivítá ji Falstaff, který vyplave k hladině a začne ji oždíbovat tlapy. Chino jej při tom zkoumavě sleduje, s hlavou skloněnou a rozpačitým výrazem v tváři. Jejich důvěrné přátelství je kouzelné a mimořádné, je ovšem také působivým dokladem toho, jak je kontakt s jinými tvory důležitý.

Marc BEKOFF v knize

EMOCE ZVÍŘAT.

Láska, soucit, solidarita.

Knihy zahrnuje mnoho příkladů, prokazujících, že zvířata vyjevují nejen vůči sobě lásku, soucit a solidaritu.

Vydalo ji nakladatelství Dialog, Ostravská 1135/9, 460 14 Liberec 14, tel.: 485 121 610, e-mail: knihy@dialog-lbc.cz, www.dialog-lbc.cz